

УДК 911.3

Бейдик О.О., Сировець С.Ю.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТУРИСТСЬКИХ МЕЗОРАЙОНІВ НІМЕЧЧИНА ТА КРАЇНИ БЕНІЛЮКС І АЛЬПІЙСЬКОГО

Проведено порівняльну характеристику туристських мезорайонів Німеччина та країни Бенілюкс і Альпійського, запропоновано геополітично акцентовану країнознавчу характеристику території та принципові моніторингові структурно-логічні моделі оцінки чинників розвитку рекреаційно-туристських комплексів.

Ключові слова: об'єкти Всесвітнього надбання, специфіка ресурсно-туристського простору, геополітичні перспективи, структурно-логічна модель, чинники розвитку рекреації.

Проведена сравнительная характеристика туристских мезорайонов Германия и страны Бенелюкс и Альпийского, предложено геополитически акцентированную страноведческую характеристику территории и принципиальные мониторинговые структурно-логические модели оценки факторов развития рекреационно-туристских комплексов.

Ключевые слова: объекты Всемирного наследия, специфика ресурсно-туристского пространства, геополитические перспективы, структурно-логическая модель, факторы развития рекреации.

The comparative characteristics of tourist mezonegion Germany and county Benelux and Alpine, offered geopolitics, economic and regional geographic characteristics of the territory and the fundamental monitoring structural and logical model for evaluating factors of recreational and tourist complexes.

Key words: World Heritage sites, specific resource and tourism space, geopolitical perspective, structural and logical model, factors of recreation.

Постановка та актуальність проблеми. Країнознавчий аналіз території, який проводиться в контексті світосистемного підходу, передбачає висвітлення суспільно-політичних, геополітичних економіко-географічних питань життєдіяльності країни або інтеграції країн. Публікація продовжує фрагментарну характеристику таксонів (мезорайонів), які складають сітку туристського районування світу за П.М. Зачиняєвим – М.С. Фальковичем (1972) [1-5]. Німеччина, країни Бенілюкс і Альпійського регіону на світовій туристській арені виступають, перш за все, як держави «високої рекреації», з ідеальним розвитком інфраструктури, бездоганим сервісом, які володіють золотим фондом світової архітектури і мистецтва, акумулюють найкращий досвід організації рекреаційно-туристської діяльності. І зараз, коли кризові процеси охопили майже третину Європи, країни цих мезорайонів забезпечують достатньо високі показники у розвитку рекреаційно-туристської індустрії.

Відомі різні схеми країнознавчої характеристики території, різні підходи до визначення структури характеристики країни або угруповання країн (фундаментальні країнознавчі дослідження французького вченого Елізе Реклю, схеми країнознавчої характеристики П.М. Зачиняєва – М.С. Фальковича, Миколи Баранського, Володимира Максаковського, Віктора Юрківського, Івана Дахна, дорожні враження чеських та словацьких дослідників Зікмунда і Ганзелки, Рібара і Гейми, країнознавчі репортажі з конфліктних, кризових і «гарячих» точок планети Володимира Дунаєва, Валентина Зоріна, Олександра Каверзнев, Андрія Цапленка). Втім, і вони з плином часу трансформуються та модифікуються. Один із варіантів такої модифікації розглядається в даній статті, *мета якої* полягає у розвитку уявлень про країнознавчу характеристику території (країна, мезорайон, вузол, комплекс) на прикладі високорозвинених країн Західної Європи.

Виклад основного матеріалу. Європа була і залишається найрозвинутішим туристським регіоном світу, чому сприяє високий рівень життя основної частини її населення, досвід організації туризму, значна частка міського населення, розмаїтість, обсяги та якість рекреаційних ресурсів, розвинутість туристської інфраструктури. Переважає внутрішньорегіональний туризм (обмін турпотоками між європейськими країнами вищий, ніж між Європейським та іншими макрорайонами світу), що пояснюється географічною близькістю країн, високим рівнем розвитку транспорту, сприятливим візовим режимом та ін. У структурі європейського туризму значну частку займає культурно-розважальний і спортивно-оздоровчий туризм. Визначне місце посідає діловий, зокрема бізнес-туризм. Курортно-лікувальний туризм в Європі має давні традиції та значні ресурси, користується високим попитом. Святі місця – основний чинник розвитку релігійного туризму. Поширений дайвінг, яхтинг, гірськолижний туризм, розвиваються повітроплавальний, екстремальний, спелеотуризм. Нижче наведено стисло характеристику двох мезорайонів

Європейського макрорайону, посилену структурно-логічними моделями мезорайонів (рис.1-2) та рекреаційно-туристських вузлів Відень (Австрія) [6] та Цюрих (Швейцарія) (рис. 3).

Туристський мезорайон Німеччина і країни Бенілюкс. Склад території: Німеччина (36 об'єктів ЮНЕСКО), Бельгія (10 об'єктів ЮНЕСКО), Нідерланди (9 об'єктів ЮНЕСКО), Люксембург (1 об'єкт ЮНЕСКО). Розташування приморсько-внутрішньоматерикове. Регіон-донор (генеруючий, формуючий туристський попит): переважає імпорт вражень і послуг, негативне сальдо туристського балансу. В'їзд: потоки з країн Східної Європи. Виїзд: турпотоки до Іспанії, Швейцарії, Австрії, Японії, Сінгапуру, Китаю (Гонконг), Таїланду, Мальдівських островів, Кенії. Антиподність напрямів турпотоків.

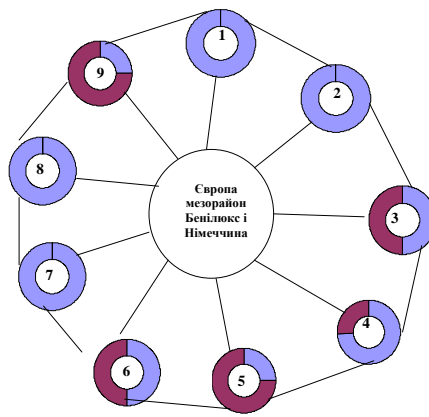

Рис. 1 Принципова моніторингова структурно-логічна модель оцінки чинників розвитку рекреаційно-туристського комплексу мезорайону Німеччина і країни Бенілюкс

Чинники розвитку рекреації:

- ❶ – використання ГПП (геополітичне положення)
- ❷ – безпека
- ❸ – клімат
- ❹ – акваторія
- ❺ – рельєф
- ❻ – ГРТ (грунти–рослини–тварини)
- ❼ – АІК (архітектурно-історичні комплекси)
- ❽ – ТПЗ (транспорт–послуги–зручності)
- ❾ – деструкції

Рівні реалій та можливостей розвитку рекреаційно-туристських чинників

1. Геополітичне положення: *дуже високий рівень*

Країни мезорайону – Німеччина, Бельгія («перехрестя Європи»), Нідерланди, Люксембург – розташовані в Західній Європі, входять до складу Євросоюзу та країн Шенгенської угоди, омиваються на півночі та північному заході Північним та Балтійським морями; на південному заході межують з Францією, на півдні із Швейцарією та Австрією, на південному сході з Чехією і на сході із Польщею.

2. Безпека: *дуже високий рівень*

Мезорайон відноситься до одних з найбільш безпечних в світі з політичної, економічної, військової точки зору. В країнах мезорайону останніми десятиліттями не відбувалось значних заворушень, повстань і т.д. Так само небезпеки на становлять будь-які природні катастрофічні явища – торнадо, вулкани, цунамі та ін.

3. Клімат: *середній рівень комфортності*

В країнах Бенілюксу завдяки близькості Атлантичного океану та близькому проходженню теплої течії Гольфстрім спостерігається м'який морський клімат – вологе прохолодне (16°–17°) літо, багатосніжна зима без значних морозів – середня температура січня +2°С. Що стосується ФРН, то вона також розташована в помірному кліматичному поясі, проте тут яскравіше відзначаються риси континентального клімату, і тут погода часто може бути мінливою.

4. Акваторія: *високий рівень*

Країни омиваються Північним та Балтійським морями. Тут розташовано багато портів, в тому числі найбільший порт Європи Роттердам.

5. Рельєф: *низький рівень*

Абсолютні висоти Нідерландах не перевищують 500 м (найвища точка – 322 м), найвища точка Бельгії – Ботранж (694 м) – знаходиться в Арденнах, найвища точка на території Німеччини – гора Цугшпітце, 2 968 м.). Велика частина території Нідерландів та Бельгії знаходиться нижче рівня моря і представляє собою пласку рівнину, таким чином створюється досить одноманітний рельєф. Північна частина Німеччини представляє собою низовинну рівнину – Північнонімецьку низовину (найнижча точка – Ноєндорф-Саксенбанде, 3,54 м нижче рівня моря). В центральній частині країни до низовини примикають покриті лісом передгір'я, а південніше починаються Альпи.

6. ГРТ (грунти–рослини–тварини): *середній рівень*

В основному в країнах мезорегіону ґрунти бідні на родючі елементи – це піщані субстрати, кислі підзолисті ґрунти, де-не-де трапляються чорноземоподібні ґрунти. Оригінальний тваринний та рослинний світ зберігся мало, лише в природних парках – Національному парку Баварський ліс, заповіднику Люнебургська пустощ, Національному парку Мейсен, заповіднику Нордфризишес-Ваттенмеер та ін. В Нідерландах внаслідок активної діяльності з відновлення природних умов створено кілька районів зі штучно відновленими оригінальними елементами флори і фауни.

7. Архітектурно-історичні комплекси: *дуже високий рівень*

Архітектурно-історичні комплекси Амстердама, Гааги, Брюсселя, Берліна, Кельна щорічно приваблюють тисячі туристів. Тут розташовано багато об'єктів ЮНЕСКО, всесвітньо відомих пам'яток архітектури та містобудування.

8. ТПЗ (транспорт-послуги-зв'язок): *дуже високий рівень*

Всі країни відносяться до високорозвинутих та можуть похвалитися найвищою якістю послуг транспорту, зв'язку та сфери обслуговування. Німецькі дороги вважають найкращими в світі.

9. Деструкції: *низький рівень*

Країни стабільні, безпечні, високорозвинені, мають в розпорядженні весь набір послуг для туристів. Єдиною потенційною небезпекою є затоплення низьких ділянок узбережжя Нідерландів та Бельгії, які розташовані нижче рівня моря та захищені дамбами.

Альпійський туристський мезорайон. Склад території: Швейцарія («країна-банкiр», «країна-готель», «країна найнадійнішого сейфу», «затишний куточок Західної Європи») (10 об'єктів ЮНЕСКО), Австрія (8 об'єктів ЮНЕСКО), Ліхтенштейн. Розташування внутрішньоматерикове. Гірський характер місцевості. Висока технічна оснащеність туризму, туристської інфраструктури (тунелі, підйомники, транспорт), унікальні інженерні споруди. Регіон ділового туризму (Давос, Женева – Швейцарія). Мережа бальнеологічних і кліматичних курортів. Найбільші історичні центри та туристські вузли: Берн, Базель, Цюрих, Лазана, Ве́ве, Невшатель, Зальцбург, Відень, Інсбрук, Грац (рис.3). Регіон-реципієнт (задовольняючий туристський попит): переважає експорт вражень і послуг, позитивне сальдо туристського балансу. Переважна більшість туристів прибуває наземним і повітряним транспортом із Німеччини, Нідерландів, Великої Британії, Франції, Бельгії, Італії, США, Японії, Іспанії.

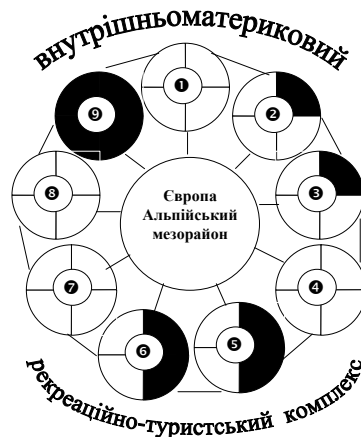

Рис. 2. Принципова моніторингова структурно-логічна модель оцінки чинників розвитку рекреаційно-туристського комплексу Альпійського мезорайону Європи

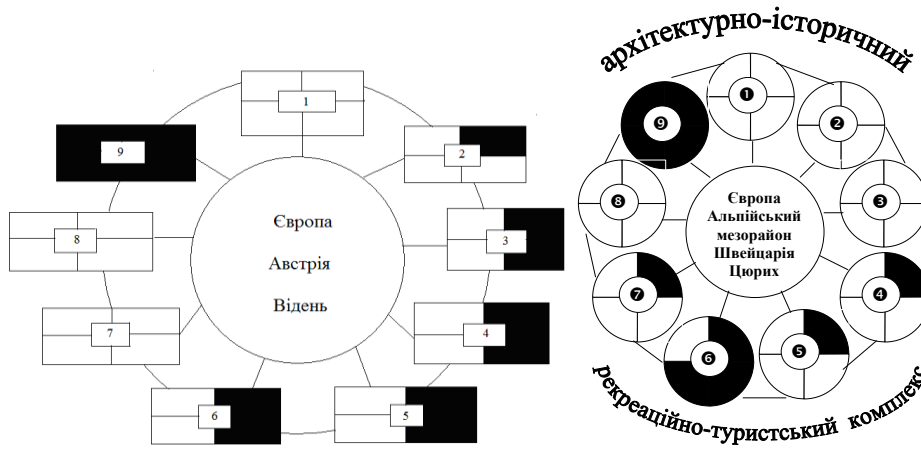

Рис. 3. Принципові моніторингові структурно-логічні моделі оцінки чинників розвитку рекреаційно-туристського комплексу Альпійського мезорайону Європи

Рівні реалій та можливостей розвитку рекреаційно-туристських чинників

1 - дуже низький	
2 - низький	
3 - середній	
4 - високий	
5 - дуже високий	

Число 9, яке віддзеркалює кількість позицій за якими характеризується мезорайон та вузол (комплекс), зайвий раз підкреслює категорію оптимальності, виступає символом вічної матерії, з якою воно (число 9) пов'язується (кількість планет сонячної системи, кількість сфер (небес) рая, кількість муз, кількість життів у кішки, кількість гостей, яких запрошують до оселі тощо).

Висновки та пропозиції:

- мезорайони Німеччина та країни Бенілюкс і Альпійський, володіючи значним економічним та природо-ресурсним потенціалом, складають потужне західноєвропейське ресурсно-рекреаційне поле (56 об'єктів Всесвітньої спадщини та наявність численних природних та суспільних унікалів), яке здатне конкурувати з провідними туристськими державами та лідерами світової туріндустрії; геополітичне значення та суспільно-політична стабільність цих мезорайонів позитивно впливає на розвиток світового та європейського туризму;
- запропоновані моніторингові структурно-логічні моделі систематизують та поглиблюють методологію та методику аналізу

рекреаційно-туристських вузлів (комплексів) та розширюють уявлення про їх структуру;

- Україна (6 об'єктів Всесвітнього надбання) може використати значний досвід Німеччини (36 об'єктів Всесвітнього надбання) та мезорайону в цілому (56 об'єктів Всесвітнього надбання) в просуванні об'єктів культурної та природної спадщини до рівня Всесвітнього надбання, а при отриманні цього статусу – в реалізації заходів щодо його збереження;
- Україна може використати значний досвід країн мезорайону в організації діяльності центрів зимового туризму (в Німеччині – Оберстдорф, Гарміш-Партенкірхен, Фельдберг, Австрії – Капрун, Целль-ам-Зеє, Ішгль, Кітцбюель, Швейцарії – Давос, Санкт-Моріц, Церматт), адже на її території (Карпатський регіон) діють анологічні (але менш просунуті) гірськолижні комплекси (Буковель, Драгобрат, Тисмениця, Сколе, Верховина, Славське, Тисовець); зазначимо, що гірськолижна рекреація, сноубординг – це один із трендів, який визначатиме розвиток ринку туристських послуг в оперативному та довгостроковому періоді;
- плідним може бути співробітництво України з Німеччиною у розвитку рекреаційної та екологічної функцій островів, моніторингу островних геосистем (в Україні: о. Брезань, о. Хортиця – рекреаційна, природоохоронна, історико-археологічна функції; о. Труханів – культурно-розважальна, рекреаційна функції; о. Венеціанський, о. Муромець, о. Козачий – природоохоронна, рекреаційна функції; у Німеччині: о. Рюген (о. Буян), о. Пюлен – природоохоронна, рекреаційна функції).

Використані джерела:

1. Бейдик О.О. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Туристсько-рекреаційні комплекси» для студентів спеціальності «Туризм» спеціалізації «Міжнародний туризм». – К.: ВГЛ «Обрії», 2008. – 171 с.
2. Бейдик О.О. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Географія туризму» для студентів спеціальності «Туризм» спеціалізації «Міжнародний туризм». – К.: ВГЛ «Обрії», 2008. – 153 с.
3. Бейдик О.О. Перлина в центрі Європи (екскурсія до зимового Відня) // Краєзнавство. Географія. Туризм. – №16 (693), 2011.–с. 7 – 9.
4. Бейдик О.О., Сировець С.Ю. Порівняльна характеристика Причорноморського та Апенніно-Мальтійського рекреаційно-туристських мезорайонів / Географія та туризм: Наук. зб. /Ред. кол.: Я.Б. Олійник (відп. ред.) та ін. – К.: Альтерпрес, 2012. – Вип. 20. – с. 79-84.
5. Бейдик О.О., Сировець С.Ю. Порівняльна характеристика Адріатичного туристського мезорайону та Греції / Географія та туризм: Наук. зб. /Ред. кол.: Я.Б. Олійник (відп. ред.) та ін. – К.: Альтерпрес, 2012. – Вип. 21. – с.37-42.
6. Бейдик О.О., Сировець С.Ю. Порівняльна характеристика туристських мезорайонів Росія і Білорусь та центральноєвропейського / Географія та туризм: Наук. зб. /Ред. кол.: Я.Б. Олійник (відп. ред.) та ін. – К.: Альтерпрес, 2012. – Вип. 22. – с.